

בע"ה

ספר

אורות המקף

חזוק לדרשני יעקב

על טעמי הקרא

[קונטרס "את-ה' א' תירא"]

על התורה ומגילת אסתר ורות

ותורת מונח על מגילת אסתר ורות

יעקב יחזקאל פאזען

(דיין דק"ק קהל עדת ישורון)

מהבר ספרי

קיצור הלכות שבת-חזוק לבית יעקב

קיצור הלכות יום טוב-חזוק לבתי יעקב

חזוק למשכני יעקב-קונטרס תפלה כהלכה

קיצור הלכות השלחן-חזוק לשלחני יעקב

תורת מונח-קונטרס כי הוא חייד

מהדורת ליכטער

ירושלים-נוא יארק תשע"ט

"מן-הזרע". במקף, מיעוט, רק מוזרעו כאן "מן-הנערה" ולא אשה אחרת, שלא יארע כמו שאירע מקודם שמתו כל בניו וגם אשתו.

פ' י"ג "ותהי-לו לאשה". אולי מרמז ב"לו" על נישואין וכמו בפסוק בבראשית "אעשה לו עזר כנגדו" וכן "לו" מרמז על זה מה שדורשים בפ' ראה (פרק ט"ו פ' ח', ע"ש ברש"י) "אשר יחסר לו", שקאי למצוא אשה למי שצריך לו. ואלי המקף, כיון שרק חי חלק מן הלילה, יש חסרון בהוייתה, וכתוב במקף במיעוט הדגשה.

או יש לומר כיון שהיתה רק לו לאשה, שלא מצינו שאחר כן נשאת לאחר, מחובר "ותהי-לו" עם מקף. [ודומה למה שכתוב בפ' כי תצא פרק כ"ב פ' י"ט "ולו-יתהיה לאשה" שכיון ש"לא יוכל לשלחה", מקושרת עמו, וכן נראה כאן. והיינו שאשה מקושרת עם בעלה אפילו אחר שמת].

פ' ט"ו "אשר-אהבתך". עיין פירוש אבן יחיא, שהניחה בערך העם שלה (מואב) ואולי לאו דוקא, שבעיקר באה להתגייר מצד אהבת אמונת ישראל.

"אשר-היא" עיין תרגום, ומכל מקום שרק טובה כמו שבעה בנים אבל לא מגעת ממש למה שעושים שבעה בנים.

פ' ט"ז "ותהי-לו לאומנת". טובה גדולה נעשה לנעמי בזה להראות הקשר בין ילד זה עמה, ומכל מקום כיון שהיתה כבר זקונה, יש צד גנאי להפך מעשה בראשית (עיין גמ' במעשה כעין זה) וכתוב במיעוט הדגשה.

פ' י"ז "ילד-בן". כתוב במיעוט הדגשה, שקצת לאו דוקא, ועיין מלבי"ם על פי ענייני ייבום היה כמו בן לנעמי, ומכל מקום במקף שממש לא היה כבנו.

"אבי-ישי אבי דוד". למה קרא אצל אבי ישי עם מקף ולא אצל אבי דוד, ונראה שאצל עובד ניכר שישי בנו, אבל אצל דוד, ישי הרחיק דוד ממנו, שהיה לו ספק עם בנו, ולא התקשר יחד, ועל כן כתוב בלי מקף המקשר השמות, והבן].

סיימנו היום י"ג תמוז תשע"ה עוד הפעם ו' אלול, ועוד אור ליום ג' מרחשון תשע"ו ושוב י' אייר תשע"ו. והגהה אחרונה י' סיון תשע"ח

אורות המקף מגילת אסתר

פרק א' פ' ו' "בהט-ושש". אולי לא בלבד שעשה רצפה מאבנים יקרות אלא גם הניחן באופן שעל ידי שתיהן יחד תראה יפייפותן ותפארתן יחד, ואולי כיון שנעשה כרצפה אחת שמקושרות יחד, לכן כתוב עם מקף.

פ' ח' "כרצון איש-ואיש". ע' מה שכתבתי בפרשת ויקהל פרק ל"ה פ"ד "איש-איש".

וע' בפירוש הגר"א על פסוק זה שמפרש שקאי על מרדכי והמן [וכן הוא בגמ' מגילה י"ב], ונראה שכוונתו שם שהקב"ה מסבב סיבות, שאף שנראה שאין שייך לעשות יחד רצון שני בני אדם שהם הפוכים לגמרי, אבל אם צריך לצורך הנהגת העולם שוב שייך שניהם יחד. ואולי זה כוונת המקף לקשור שניהם יחד כאן. ועוד, אין נגינה תחת ה"איש" הא', ואולי משום שאחד מהאנשים האלו אינו חשוב בעיני ה' וזהו המן צורר היהודים.

פ' י' "כטוב לב-המלך". ע' ביאור הגר"א שמביא מדרש שכל מקום שכתוב "מלך" סתם קאי על הקב"ה [או על אחשוורוש] (ראיתי) וכאן ביום השביעי, שבת, ביום שבני ישראל עוסקים בסעודת שבת ועוסקים ע"ש. [יין רמז לתורה] וצ"ל שעל ידי המצב שישראל עסקו אז בשבת זו במצוות, בזה זרעו גרעין שממנו יצא ישועה להם, הריגת ושתי, עלית המן, המלכת אסתר, וגזירת המן, ושוב תשועה עד שהגיעו לקיימו וקבלו. ואם קאי על הקב"ה מובן למה כתוב במקף, ש"לב" באמת רק לשבר האוזן, אבל במציאות אינו, ודו"ק. [וצ"ל שמה שאמר כל מקום שכתוב מלך, קאי על הקב"ה, אינו מוכרח בכל מקום, יש פסוקים שקשה לפרש כן וצ"ע.] ומה שכתוב "לב-המלך" יש לפרשו גם אם קאי על אחשוורוש, שיש כאן מיעוט הדגשה, כיון שבאותה שעה לא היה "לבו" מה לעשות" ברשותו ולא נחשב כ"לב" של המלך. ועוד לפי הגר"א (לעיל, על הפ' "כרצון איש ואיש") לב מלכים ביד ה', ומובן שאז אין הלב ברשותו ואינו חשוב.

פ' י"ג "כל-יודעי". ע' תרגום שיודעים אורייתא. ומסתמא קאי על ישראל, וע' תרגום פ' י"ד שהתפללו שלא יקחם ובסוף פנה אל חכמיו, [פסוק י"ד] אבל הוא סבר שלא היו יודעים, שיש חסרון בהם, ושוב לא היו בעיני המלך "כל" יודעי דין וכיון שהיה נחסר בהם כתוב "כל" בלי הדגשה וצ"ע.

פ' ט"ז "אשר לא-עשתה". אולי הכיר בעצמו, שאין העולה כל כך גדולה, שביקש ממנה דבר זה.

"מה-לעשות" "אשר לא-עשתה". "לא" עם מקף, שאחשורוש הרגיש שלא היתה עולתה כל כך גדולה, ולכן עדיין אמר "המלכה ושתי", וכתוב לא-עשתה במיעוט הדגשה, ומובן "מה-לעשות", שלא היה כל כך ספק מה לעשות שבאמת היה ראוי לו לשכוח מזה, ואי לאו שיעץ המן וכו', והבן.

פ' ט"ז "ויאמר ממוכן". ע' גמרא מגילה דף י"ב ע"ב שממוכן היה המן, שמוכן לפורענות, ומבואר במדרש שהיתה כוונתו בזה שאחשורוש יהרג ושתי, ובזה ימצא מקום להכניס בתו במקום ושתי. ומובן בזה למה כתוב שם "כי על-כל-השרים" עם מקף, וכן "ועל-כל-העמים" עם מקף, והיינו שלא היה כוונתו לטובת אלו אלא על עצמו, ועל כן כיון שהיה הבטתו עליהם לא בדרך כבוד, כיון שחשב רק על עצמו, לכן אין לתיבות אלו שום הדגשה, וכתובות בלי נגינה ורק עם מקף, והבן.

"ויאמר ממוכן" "כי על-כל-השרים". ד"א, שגם בעיני ממוכן - המן נמי היה כל זה נראה כאילו אין דבר גדול, ומה שקפץ כאן שרצה שתיהרג ושתי, ויכניס בתו לאחשורוש, וכתוב עם מקף בלי הדגשה, שבאמת לא היה בזה טענה. ורק אמר כן, שרצה שתיהרג ושתי ובמקומה תבוא בתו.

"על-כל-העמים". כמו כן כהנ"ל.

פ' י"ז "דבר-המלכה על-כל-הנשים". י"ל כמו שנתבאר בפסוק ט"ז, וכן "ולא-באה" יש לבאר כמו כן, שלא היתה העולה כל כך גדולה, ומצד אחר לא השיבה כהוגן, והיינו איך שענתה לאחשורוש [עין רש"י על פ' י"ב בד"ה "ויקצף" שדבורה לא היה בגדר כבוד, ועל כן היה זה רע למלכותו] וכתוב גם מצד זה במיעוט הדגשה ועם מקף. [ואולי המן לא היה רוצה להדגיש כל כך העולה שעשתה ושתי, כיון שלא היה יודע איך יקבל ממנו אחשורוש, ומובא שכוונת המן להכניס בת במדרש אבא גוריון א.].

פ' י"ט "אם-על-המלך טוב". אולי הכונה כאן כמו שכתבנו בפ' י"ז, שלא היה רוצה לצוות על המלך מה לעשות, וכל עצתו היתה בגדר ספק, ומובן מיעוט ההדגשה כאן. ובאמת אינו מוכח שהרבה פעמים אצל "אם" ו"על" יש מקף. [היה אפשר לכתוב "אם טוב על המלך", ונראה שאולי יש בזה גם רמז שקאי

על הקב"ה, שאם על המלך מלכי המלכים שדעתו ית' כן, אז טוב. וגם אם מפרשים כן אז כיון שהוא ספק כתוב עם מיעוט הדגשה. "דבר-מלכות".

עיי' רש"י, גזירת מלכות של נקמה, וכו', וגם כאן אולי לא רצה המן להראות כוונתו ודיבר במיעוט הדגשה. [ועיי' מגילת סתרים איך ביאר הפסוק, שכוונת המן היתה שיהיה גזירת המלך עצמו בכל תקיפות, ואולי משום זה מקושר "דבר" עם מלכות על ידי מקף. גם לפי פירושו שמפרש "לא-תבוא" על העתיד, שושתי לא תבוא עוד אל המלך, ובזה תהיה מסולקת מפניו וכו'. ואולי כיון שלא יניחה בשום אופן, כתוב עם מקף להראות שלא תבא ואפילו קצת ביאה, ובגון לבקש על נפשה וכו'.]

"אשר לא-תבוא ושתי". יש לבאר כמו בפסוק י"ז.

פ' כ' "אשר-יעשה". אולי כיון שהוא לשון ממוכן, ולא היה באמת רצון לזה מצד אחשורוש, לכן כתוב "אשר-יעשה" במיעוט הדגשה, שבאמת הוא לא היה עושה בעצמו.

"הוא וכל-הנשים יתנו". ראשי תיבות אלו להיפך הם שם הויה, ומקושר על כן "וכל" עם "הנשים".

פ' כ"ב "אל-כל-מדינות". אף שנראה שחשובות כל מדינותיו, אבל אינו כן, שרק מלך עליהם כדי שינתן לו חשיבות בשביל ישראל, שעל ידו חזרו בתשובה, וכן בשביל אסתר. "כל-איש". כיון שכל זה לא נעשה ברצון גמור, וכן היה זה אצל השרים (ע' ב' הגר"א כאן, פ' כ"א) שוב כתוב במיעוט הדגשה. ואולי עוד מרומז כאן שאפילו אם האשה היא על דרגה גבוהה יותר מאישה, וכמו ושתי, שהיא היתה המלכה ושתי, ולא מלכה מצד בעלה. והיינו אפילו רק קצת "איש", אם בעלה של אשה הוא רק איש כל שהוא" כבר חל עליה שהוא יהיה שורר בביתה, והיינו המקף, במיעוט הדגשה.

פרק ב' פ' א' "אשר-עשתה". ע' תרגום שכתב שאחשורוש התחרט על מה שנגזר על ושתי, ע"ש, ואולי על כן לא נאמר בהדגשה הראויה, שרצה לשכוח מזה (שכן הדרך בעלמא במי שעשה דבר שאינו מתקבל, שלא יזכיר אותו בדיבורים מלאים, ורק יזכירם בקיצור וברמז) ולכן כתוב כאן במיעוט הדגשה. ועוד הלא זה לא היה באמת רצונו ורק על ידי שממוכן הביא אותו לזה, ונחסר ב"עשיתה", ומובן מיעוט ההדגשה והמקף.

"אשר-נגזר עליה". גם כאן כמו שכתבנו בביאור "אשר-עשתה", שנחסר כאן בגזירתו.

פ' ב' "נערי-המלך". ע' פ' יוסף לקח, שאמרו רברי חכמה, שיתקבל על לב אחשוורוש, ולטובתו ע"ש. ויש לומר שלכן הנערים מקושרים בו, וכתוב עם מקף. (ואולי יש לומר שבאמת מכיון שמעצת המן נהרגה ושתי כדי להכניס בתו אולי באמת לא באה העצה מצד נערי המלך, והמן שלחם לאחשוורוש כדי שייעצו לו, ולכן אין הדגשה תחת נערי.) ואולי יש לומר עוד שכיון שהכל בא משמים, עצתם בא להם מלמעלה. ובזה יש לומר שהיה כאילו היו נערי "המלך", הקב"ה, מקושרים עמו ית', והבן.

פ' ג' "בכל-מדינות", אולי משום שליהודים לא שלח שהיה שונא ישראל, ועל כן אין הדגשה על "כל" שבאמת לא היה ב"כל מדינות", (וזה היה בקריאה הראשונה), והבן.

"את-כל-נערה-בתולה טובת מראה". ועיין גמרא מגילה דף י"ב ע"ב שאחשוורוש היה כסיל במה שביקש שכל הנשים יבואו לשושן, וכולן אטמריא מיניה ע"ש, ונראה ביאורו שאצל אחשוורוש תהיינה כולן נבעלות ואחר כך רק אחת תהיה מלכה שלו, ולא היו רוצות. [וכן נראה זה ממה שפירש המלבי"ם שהסביר למה היה צריך למנות פקידים חדשים כדי שהעשירים לא יתנו להם שוחד שלא יקחו בנותיהם. והיינו שלא היו רוצות לבוא] ובכן מובן קצת למה כתוב כאן "את-כל-נערה-בתולה" רק כנגינה אחת, שבאמת לפי דעת אחשוורוש לא היה מחשיבים אותן, ואדרבה לא רצה אשה מיוחדת כמו ושתי [עיין שם במלבי"ם]. נמצא שלא היו חשובות בעיניו, וגם שכל כוונתו לטובת עצמו, ולא חשב על הרגשותיהן, ועל כן לא ניתן הדגשה בתיבות אלו.

בסוף רואים שאותה שלקח לא היתה נערה וגם לא בתולה. ואולי כתוב במיעוט הדגשה, להורות שאם אין מוצאים כאלו יקח כל אשה [אבל טובת מראה צריכה להיות, ששם אין מקף, ואם עכשיו עדיין לא תהיה כן, בסוף יהיה על ידי תמרוקיהם שיתנו להן. ומובן הנגינה "קדמא ואזלא", שתבנה יפיה לאט לאט, עד שתהיה כן בבואה אל המלך].

פ' ה' "בן יאיר בן-שמעי בן-קיש". אצל שמעי יש מקף וכן ב"בן קיש" יש מקף, ונראה שכיון שדרשינן בגמרא שם במגילה שהוא האיר עיניהם של ישראל בתפלתו, והיינו כיון שרוצים לדרוש יאיר על שמו ולא הוא בן יאיר, אולי משום

זה כתוב בלי מקף. [אף שגם דורשים "שמעי" ו"קיש" וכו', אצלם שאני שלא היה כל כך להיות מיוחדים אחריהם, ולכן כתוב עם מקף]. או כמו במקומות אחרים, אם מדברים על אדם ולהביא חשיבותו ולא באים להחשיבו על ידי יחוסו שהוא בן פלוני, והעיקר הוא ייחוס עצמו, אז כותב "בן" או "בני" בלי מקף. [וכמו "בני ישראל" "בני-ישראל" שמדגישים ה"בן" או ה"בני", והבן].

פ' ו' "מלך-יהודה". נראה שכיון שבא לגלות שוב אבדה חשיבותו, והיה רק מלך-יהודה, לשעבר.

פ' ח' "דבר-המלך". אולי מרמז מה שאמר מרדכי לה, פ"ד פ' י"ד, אם לעת כזאת הגעת למלכות, שהיה דבר המלך שקאי על הקב"ה, וע' רש"י על פסוק י"א.

"דבר-המלך". פירש התרגום "כרוז מלכא", ונראה שמעו דבר המלך, והיו מטמינות עצמן, ושוב ניתנה קריאה שניה ועדיין לא באו, ושוב כתבו "דתו" שכל מי שיש לו נערה ולא יביאנה ימות, ע"ש. ומובן שמתחילה לא היה דבר המלך חזק כל כך עד שהיה עוד צריך לקרוא דת. ואולי משום זה ב"דבר" אין הדגשה כל כך וכתוב בלי נגינה, עם מקף, והבן.

פ' ט' "לתת-לה". בריש הפסוק כתוב "לתת לה" בלי מקף והנראה בזה שמה שנתנו כל אחת מנותיה, אף שכתוב עם מפיק ה"א, והיינו ראויות לה, מכל מקום היו נתונות לכולן שהיו צריכות לקבלן. אבל שבע נערות הראויות אלו הן היו ממש לצרכה של אסתר, שעל ידי אלו ידעה איזה יום היה. שכל אחת שמשה יום אחר בשבוע וגם ידעה על ידי שמותיהן איזה יום בשבוע הוא, והיינו "הראויות לה", ודוקא אצלה. ע' תרגום שכל אחת נקראת לפי ימי השבוע, על שם מה שנברא באותו יום במעשה בראשית, ובזה ידעה אימתי היתה שבת, וכולן צדקניות שנתנו לה מאכלים, (נראה שהיו מאבילות לה מאכלים כשרים שאי לא כן למה אמר שהיו צדקניות) ומובן המקף שקשורות עמה, במה שראויות לה דוקא, והבן. (וע' מגילת סתרים שפירש שהיו ישראליות ע"ש).

פ' י' "לא-הגידה" "לא-תגיד". לא הגידה מה שצוה עליה מרדכי "אשר לא-תגיד". לא הייתה צריכה אלא קצת ציווי וכבר מובטח מרדכי שלא תגיד. ועל כן כתוב במקף במיעוט הדגשה, שלא היה הציווי חזק כל כך. או יש לומר שמרמז שאפילו קצת הגדה לא תהיה, ואף רמז שכן לא יהיה, ובזה גם מבואר המקף ומיעוט ההגדה, גם ברישא דקרא.

פ' י"א "ובכל-יום ויום". וע' כאן רש"י שמרדכי רצה לידע מה נעשה בה בסוף, והיינו כמו שלכל דבר שמצפה להיות מחשבתו עליו עסוק בזה כל היום, והיינו שמה שכתוב "ובכל-יום ויום" לא בא ללמד רק שבכל יום ויום היה מתהלך שם, אלא "כל היום" ואף שלמעשה אולי בא רק פעם אחת ביום, אבל למעשה מחשבתו עליה כל היום, והיינו ש"כל-יום" פירש תיבת "יום" לומר שכל היום היה עסוק בה, וכן כשנמצא בשאר מקומות שאז כתוב עם מקף.

ב' ענינים כאן, בכל יום ויום הלך מרדכי, ועוד דבר "בכל-יום" כאילו כתוב כל היום כולו, ומה עשה עיין בתרגום שהיה מתפלל כל הזמן, ואולי אפילו שלא בשעת הליכה.

"חצר בית-הנשים". אבל לעיל פ' ט' "בית הנשים" ולקמן בפ' י"ג "מבית הנשים" בלי מקף. אולי כאן ההדגשה בעיקר על החצר, ולא לדבר אודות בית הנשים, ועל כן כתוב במיעוט הדגשה.

"ומה-יעשה בה". ע' רש"י שרצה לראות מה יהיה בסופה, ובאמת כמו כן כתוב אצל מרים בפ' שמות פרק ב' פ"ד "ותתצב אחותו וגו' מה-יעשה-לו". ומפרשים לראות סופו, איך יתקיים נבואתה, וכן יש לומר כאן לראות לאיזה צורך בא לה כל זה. ובאמת לא באה מרים לשם לראות מה שיעשה למשה אלא לראות הנס, וכן כאן. ושוב יש לומר שאין מפרשים "מה" כמו בעלמא מה יארע, אלא לראות הנס, וכתוב על כן במקף, שאין מפרשים כבעלמא.

פ' י"ג "כל-אשר". ע' רש"י (אפילו) כל שחוק ומיני זמר, ונראה שרש"י רק ממה שכתוב "כל" בלי נגינה ורק עם מקף, והיינו דבר שאינו כל כך חשוב וכמו שחוק.

פ' ט"ו "תור-אסתר". כאן כתוב עם מקף, מה שאין כן לעיל פ' י"ב שם כתוב תור בלי מקף, ואולי אצל כל נערה עשו בפומבי, אולי קראו בפרסום שאותה שזמנה בא תבוא. אבל אצלה בהצנע, לא בקשה ולא רצתה שיקראוה ברבים. ועוד שגם לא רצתה לבוא, שהייתה אנוסה, ועל כן נכתבו תיבות אלו כנגינות שמראים על הארכת זמן מונח מונח פזר. [עוד עיין בתרגום "תור" "סידור", ואולי אצלה לא בקשה אותה סידור שעשו לאחרות, והבן].

פ' ט"ז "הוא-חדש". אף שיודעים שהוא טבת מדגיש כאן כפי רש"י שהיה זמן קור, אבל בדרך צניעות עם מיעוט הדגשה, והבן.

"בשנת-שבע למלכותו". אולי לא בא להראות באיזה זמן של מלכותו היה הדבר אלא כדי לידע הזמן שהיה בין הריגת ושתי עד שלקח עוד מלכה - ד' שנים! ועוד ע' ביאור הגר"א שאסתר היתה מטמנת עצמה ג' שנים.

פ' י"ז "מכל-הנשים ותשא-חן". אולי מרומז כאן שקאי גם כן על הקב"ה, ועל כן יש למעט לשון "מכל-הנשים". וגם "ותשא-חן" במיעוט הדגשה, שלא שמה על ליבה למצוא חן לפניו. אבל עיין לקמן בפרק ה' פ' ב' "נשאה חן" ששם רצתה למצוא חן בעיניו, וכתוב בלי מקף. [איתא בגמ' שהיתה ירקרוקת, נמצא שהנשיאת חן כאן היתה משמים אבל באמת מצד עצמה לא היתה נושאת חן. וזה עוד טעם כאן למקף ומיעוט הדגשה].

ע' רש"י ונראה שמקורו במה שכתוב בפסוק "כל" עם מקף, במיעוט הדגשה, לגרוע ולמעט דבר בנשים אלו משאר נשים, שהיו כבר בעולות, ועל כן כתוב במיעוט הדגשה.

"ותשא-חן". אולי שלא כדרך שאר נשים אלא שעליה נמשך חוט של חן, וכעין שאיתא בחז"ל על פסוק ג' פרק ה' "נשאה חן" שמצד עצמה היתה "מכוערת" מצד התענית, וע' בגמ' שהיתה ירקרוקת, וגם כאן לא בא החן מצד עצמה.

ואולי יש להוסיף שיש לומר ש"המלך" כאן קאי על המלך מלכי המלכים, וכתוב בדרך רמז שנשאה חן בעיני הקב"ה. ועוד כיון שהוא בפסוק אחד עם אחשוורוש, לא כתוב ותשא-חן במלואו וכתוב עם מקף. עוד יש לומר בזה, כאן כתוב "ותשא-חן" ובפסוק ט"ו "נושאת חן" בלי מקף, ועיין במגילת סתרים שמפרש ששם לא כתוב גם חסד כמו כאן, ששם רק ל"כל רואיה" ולא הייתה צריכה עמה חסד, רק נשיאת חן, וזה היה משום שיהללו אותה אל המלך. אבל כאן לא היה די עם חן וגם הייתה צריכה חסד, שהיא הלכה כמו בעל כרחא וצריכה שתתקבל על לב המלך שלא יהיה כועס עליה, והייתה צריכה חסד שלא יהרגנה, ו"ותשא" קאי גם על חסד שמצד עצמה לא בא זה. ואולי להראות ענין זה, שהיה מיעוט "חן וחסד" ממה ששאר הנשים במצב שלה היו מראות, לכן כתוב במיעוט הדגשה. ודו"ק.

"וישם כתר-מלכות". אבל אצל ושתי בפרק א' כתוב בלי מקף. והנראה שושתי קראה עצמה בשם המלכה ושתי, להראות שגם היא מלכה משום יחוסה, ולא משום שנשאה אחשוורוש. [ואולי משום זה היה שייך לומר אצלה "בכתר מלכות" בלי מקף]. וכאן הזכירה אסתר מזה, ואולי גם הודיע אחשוורוש זה לשריו, או בשביל אסתר עצמה כדי שלא תתגאה עם הכתר.

פ' ד' "הוא-חדש ניסן". והנה מובן למה כתוב הוא חדש ניסן, שאם לא כן לא היה יודעים מהו החודש הראשון, אבל למה כתוב "הוא", אולי לרמז שיש לו חשיבות, ניסן, על שם שמוקף בנסים. ואולי לא הכיר המן דבר זה, שבעיניו אדרבה לא היה חשוב כן, ומובן המקף להראות אי חשיבות בעיני המן.

פ' ז' "בשנים-עשר". אצלו לא היה חשיבות לאדר, והוא כמו שאר החדשים, ובזה טעה שאדרבה חודש שנים עשר היה חשוב מכל החדשים, שאז נולד משה רבינו ולכן כתוב עם מקף. ע' מה שכתבנו בפ' נשא בספר תורת מונח שם. ולא היה חודש זה חשוב וכמו בשאר ענינים כשבאים לאחד עשר או שנים עשר חודש נתבטל החשיבות וכותבים עם מקף. (ע' פ' נשא בספר תורת מונח).

"הוא-חודש". לפי המן היה חסרון בזה החודש, וכתוב במיעוט הדגשה, כמו למעלה.

פ' ח' "עם-אחד". בלשון בזיון, ולא עם אחד המיוחד, ועל כן יש לומר שכתוב עם מקף במיעוט הדגשה, והוא כמו הדגשה תחת "עם" (ובידוע אצל מקף שמראה לפעמים הדגשה על התיבה ראשונה).

"מכל-עם". במיעוט הדגשה לשון בזיון.

"אין-שוה". במיעוט הדגשה שגם אינו שוה, אפילו מעט.

פ' ט' "אם-על-המלך טוב". אמר בדרך אגב, בלי הרבה הדגשה שזה רק דבר קטן, ואולי קאי על הקב"ה ע' לעיל פרק א' פ' י"ט ע"ש.

פ' ט' "ככר-בסף". אולי נקראים כן ולעומתם ככר-נחושת וככר-זהב. או יש לומר שלא היה זה חשוב מצד שכבר שקלו ישראל שקליהם, וכמו שמובא בחז"ל.

פ' י"ב "ככל-אשר-צוה". מצד אחד נתן המן כל לבו בו, אבל מצד אחר לא פעל כלום, שסוף כל סוף יתבטלו ואולי מרמז זה במיעוט הדגשה שהכל אינו שוה כלום.

פ' י"ב "ככל-אשר-צוה". אולי מכ' צדדים אף שצוה המן, לא היה בזה חשיבות, שסופו להבטל. או מכיון שהיה זה גזירה מן השמים שבאמת מה שכתבו דבר זה, מן השמים הביאום לזה. ואף שנראה שהיתה גזירת המן, אינו כן, שרק מן השמים גזרו להיות כתוב כן. ומובן על כן המקף ומיעוט ההדגשה, שלא דוקא כתבו מצד ציוויו.

פ' י"ג "אל-כל-מדינות המלך". אולי חוץ מארץ ישראל. "המלך" סתם "מלך" במגילת אסתר קאי על הקב"ה. וכמו שכתבנו בפ' י"ב, שכל גזירה זו היתה רק על מדינות המלך אחשוורוש, אבל לא אל "מדינות המלך", מלך מלכי המלכים.

"את-כל-היהודים". מצד אחד נראה רצון המן, ונראה איך הביט עליהם, ועוד משמים היה כמו שהדברים אינם כלום, ולכן נכתב רק במיעוט הדגשה.

כאן תלישה גדולה על "היהודים", נגינה שמאריכים בה. וראיתי מובא בספר אוצרות התורה על פורים שכל האלף בית נמצאים בפסוק זה, ומבאר שהקב"ה יהיה מרחם עליהם ע"ש, ומובן המקף שכאן בעיני הקב"ה היו כולם יחד "היהודים", כחטיבה אחת. והנגינה על "היהודים" כתלישה גדולה, שמראה על חשיבותם.

"שנים-עשר הוא-חודש". ע' לעיל פ"ז. וכן כאן לפי דעת המן היה חודש שמת משה, שבודאי חודש זה הוא כמו סוף השנה ואין לו חשיבות כל כך.

פ' י"ד "בכל-מדינה", "לכל העמים". חוץ מישראל.

פרק ד' פ' א' "את-כל-אשר נעשה". וע' תרגום, הכל היה מגולה אצלו, בין הגזירה ובין שיכולים לבטלה [על ידי תפלתו ותשובת כלל ישראל]. מצד אחד נראה כגזירה קשה אבל באמת טובה גדולה לישראל, ונראה שעל כן כתוב במקף. ועוד עיין מה שכתבתי פרק א' פ' י' וכיון שהכל קשור יחד כתוב עם מקף.

עוד "את-כל-אשר נעשה" גמטריא = 1377, עם הכולל [או צירוף עם הגזירה, הקב"ה שממנו באה הגזירה] נמצא 1378 שיש 53 פעמים שם הוי"ה ב"ה. שבסוף יצא מזה קידוש השם גדול, ומובן המקף שמקשר כולן יחד.

עוד, עיין רש"י וע' תרגום, מצד אחד ראה כל גזירת המן ושגם מן השמים הסכימו, ומכל מקום היה פתח לצאת שנחתם רק עם חותם טיט מצד אחד ריבוי, מצד אחר מיעוט, שבאמת שייך לבטל ולעשות כמו הכל ממנו, והיינו מיעוט הדגשה, שבסוף יפר הכל (עם תשובה).

ויש להוסיף, ע' תרגום שידע מה שנעשה בשמים, והיינו שלא היה דבר טמון ממנו, "כל" אפילו מה שאירע בשמים. וטעם המקף, אולי שהיה כאן יותר ממה שנראה, שנחתם בטיט ששייך בזה שינוי שלא נראה באמת דבר גדול [גזירה קשה] כל כך שלא שייך תשובה. "כל" עם מקף מקטין, ביאור "את-כל-אשר".

פ' ב' "לפני שער-המלך" "אל-שער המלך". אולי קאי כאן כמו לעיל להתפלל ולהיראות שם במקום הסנהדרין, ולשאול מה לעשות. ומכל מקום לאחרים נראה כשער המלך אחשוורוש, שלא יבוא שם עם שק. ולכן בחלק השני של הפסוק כתוב "שער המלך" בלי מקף, [אבל ביאתו שם היתה בהרמת עצמו (בדרכי ה') ויבוא עם זקף גדול].

אבל באמת כתוב "לפני", והיינו רק סמוך אבל לא בתוך שער המלך. ואולי באותה שעה היה כבודו ית' במצב של הסתר. ובשעה זו אין לבוא לפני הקב"ה להתפלל אלא עבודתו מתחילה לעורר תשובה, ועל כן בא רק "לפני", סמוך, והבן.

פ' ג' "ובכל-מדינה". ע' תרגום שנכלל גם כל פלך ופלך, והנראה ה"כל" כאן מדינה כולה, ועל ידי מקף דורשים ב"כל" על חלקי המדינה עצמה, [ודומה לזה מוצאים גם בשאר מקומות], והבן.

"דבר-המלך". באמת לא היה דבר המלך אלא של המן ולכן כתוב עם מקף. אבל יותר, שגם קאי "המלך" על הקב"ה, וכיון שתכליתו לבטלו על ידי תשובה נחסר ב"דבר-המלך".

"דבר-המלך". שהבינו מה שהיה כאן, שהיה רק דבר של הקב"ה, על כן היה שם צום ובכי וכו', ועל כן כתוב במקף במיעוט הדגשה.

פ' ה' "מה-זה ועל-מה זה". ע' בבהגר"א בביאור הכפילות ש"מה-זה", מה הוא זה הדבר, והשאלה "ועל מה זה" היא למה בא זה [והיינו שרצה לדעת מה אירע, תוכן הדברים, ועל מה זה למה בא זה]. "מה-זה", ואולי הוא כמו שכתוב "מזה בדרך" בריש פ' שמות אצל משה רבינו (פ"ד פ"ב) "זה" לשון שמראה יותר על מה שמבורר (ע"ש רש"י). "ועל-מה-זה" שיאמר לה כל המאורעות מתחילה עד סוף, שכולם קשורים יחד, שדברים העומדים להיות פורעניות באים מצד דברים הנעשים בעבר וכולם מקושרים יחד והיינו המקף כאן, "ועל-מה-זה", והבן.

ע' בספר אור יהל שמביא מדרש מה שמרומז כאן שהיה לה ספק אם בא על "זה" או בא על "זה" ומדגיש בעיקר התיבות שהן "זה" "זה" שיש עליהן נגינה.

פ' ו' "ויצא התך וגו' שער-המלך". התך זה דניאל (ע' תרגום), והבין שמרדכי הוא בשער-המלך – שער תפלה וכו'. וגם כאן "לפני" כמו פ' ב' לעיל.

פ' ז' "ויגד-לו". ויגד לשון קשה, והיינו איך המצב קשה, שמרדכי בעצמו הביא זה על היהודים במה שלא השתחווה, ע' תרגום, ואולי כרי שהתך ישפיע על אסתר.

פ' ח' "כתב-הדת". אולי במקף להראות ששייך לעשות דבר לבטל הדת, והיינו לא היה "הדת" כמו שכתוב, והבן.

נראה "כתב" ענין של העתקה, וכיון שכן עיקר ההדגשה ה"דת" ורק העתיקה בשבילה. (ע' במעם לועז שהראה איך זייף הכתבים).

"להתחנן-לו". לא בלבד להתחנן לו, אלא להראות שהוא לטובתו, "לו" בשבילו, וקשור עמו עם מקף.

פ' י"א "כל-עבדי" "כל-איש" "אשר-יבא". כולם לאו דוקא שיש מצבים שלא יהרגם. והיינו אם יושיט לו המלך וכו' ואולי אמר זה למרדכי, להראות פתח. והיינו ששייך להתפלל וכו'.

"אשר-יבוא". אולי אפילו אשתו וקרובו, שלכאורה בביאתם לא עשו עולה למלך – והיינו "אשר" בלי הדגשה, במי שבאמת היה ראוי לבוא שם.

"אשר לא-יקרא". ע' תרגום שרק ברשות המן יכולים לבוא, שמפסוק נראה שקאי "לא יקרא" על המלך, אבל קאי על המן, ואולי משום זה אינו באמת "אשר לא-יקרא", וכתוב בלי הדגשה. [שרשות המן על זה היה באמת אינו מוכרח שכן הוא רצון המלך] ואולי רמזה זאת שאין הדבר בודאי שיהרגנה, ועל מרדכי לפסוק משום זה מה לעשות. (לא מיאנה לגמרי).

פ' ב' "לפני שער-המלך" "אל-שער המלך". אולי קאי כאן כמו לעיל להתפלל ולהיראות שם במקום הסנהדרין, ולשאול מה לעשות. ומכל מקום לאחרים נראה כשער המלך אחשוורוש, שלא יבוא שם עם שק. ולכן בחלק השני של הפסוק כתוב "שער המלך" בלי מקף, [אבל ביאתו שם היתה בהרמת עצמו (בדרכי ה') ויבוא עם זקף גדול].

אבל באמת כתוב "לפני", והיינו רק סמוך אבל לא בתוך שער המלך. ואולי באותה שעה היה כבודו ית' במצב של הסתר. ובשעה זו אין לבוא לפני הקב"ה להתפלל אלא עבודתו מתחילה לעורר תשובה, ועל כן בא רק "לפני", סמוך, והבן.

פ' ג' "ובכל-מדינה". ע' תרגום שנכלל גם כל פלך ופלך, והנראה ה"כל" כאן מדינה כולה, ועל ידי מקף דורשים ב"כל" על חלקי המדינה עצמה, [ודומה לזה מוצאים גם בשאר מקומות], והבן.

"דבר-המלך". באמת לא היה דבר המלך אלא של המן ולכן כתוב עם מקף. אבל יותר, שגם קאי "המלך" על הקב"ה, וכיון שתכליתו לבטלו על ידי תשובה נחסר ב"דבר-המלך".

"דבר-המלך". שהבינו מה שהיה כאן, שהיה רק דבר של הקב"ה, על כן היה שם צום ובכי וכו', ועל כן כתוב במקף במיעוט הדגשה.

פ' ה' "מה-זה ועל-מה זה". ע' בבהגר"א בביאור הכפילות ש"מה-זה", מה הוא זה הדבר, והשאלה "ועל מה זה" היא למה בא זה [והיינו שרצה לדעת מה אירע, תוכן הדברים, ועל מה זה למה בא זה]. "מה-זה", ואולי הוא כמו שכתוב "מזה בדרך" בריש פ' שמות אצל משה רבינו (פ"ד פ"ב) "זה" לשון שמראה יותר על מה שמבורר (ע"ש רש"י). "ועל-מה-זה" שיאמר לה כל המאורעות מתחילה עד סוף, שכולם קשורים יחד, שדברים העומדים להיות פורעניות באים מצד דברים הנעשים בעבר וכולם מקושרים יחד והיינו המקף כאן, "ועל-מה-זה", והבן.

ע' בספר אור יהל שמביא מדרש מה שמרומז כאן שהיה לה ספק אם בא על "זה" או בא על "זה" ומדגיש בעיקר התיבות שהן "זה" "זה" שיש עליהן נגינה.

פ' ו' "ויצא התך וגו' שער-המלך". התך זה דניאל (ע' תרגום), והבין שמרדכי הוא בשער-המלך – שער תפלה וכו'. וגם כאן "לפני" כמו פ' ב' לעיל.

פ' ז' "ויגד-לו". ויגד לשון קשה, והיינו איך המצב קשה, שמרדכי בעצמו הביא זה על היהודים במה שלא השתחווה, ע' תרגום, ואולי כרי שהתך ישפיע על אסתר.

פ' י"ג "אל-תדמי". אולי שלח לה, אפילו קצת ספק לא יהיה להמלט, והיינו "אל-תדמי" עם מקף.

"בית-המלך". ע' לעיל שאם נחתם להיאבד בבית-המלך, היינו בבית דין של מעלה, אין חילוק היכא היא, שאפילו בבית-המלך אינה מובטחת שהכל הולך אחר מה שבאמת בית-המלך, בית של הקב"ה, בית דין של מעלה.

"מכל-היהודים". אפילו מי שהוא בעיני העמים קצת יהודי, לא יהיה ניצול.

פ' י"ד "אם-החרש". אולי רצה להבינה, שאין תולה בה, ויש בודאי דרך אחר להצלת כלל ישראל. אבל עבודתה עכשיו לעשות דבר זה, והוסיף שגם אז גם היא תאבד, ובעיקר אמר לה מצד שמה שאירע לה, זה משום שבזמן זה תעמוד להציל עמה.

פ' ט"ו "לך כנוס את-כל-היהודים". שיהיו קשורים יחד באחדות, אין להתחיל בלי זה שזה כל הצרות בישראל, אם נפרדים, "ישנו עם מפוזר ומפורד", "רפידים" פרודים. כשישראל בלב אחד בזה מראה ששוב אין נגרים אחר הנאתם, וממילא קריבין להקב"ה. ואולי גם זה ענין תענית "אל-תאכלו ואל-תשתו", אפילו קצת, וכמו חצי שיעור, אולי זה רמזה להם. והיינו ב' דברים כאן, צומו, בזה יכולים לקיים אם אין אוכלים כשיעור, ותוסף גם פחות משיעור לא-תאכל לא תשתו, אפילו קצת אף שעדיין נקרא צום (ע' רעק"א שנוגע למי שצריך לאכול ביום כיפור פחות מכשיעור, שעדיין נקרא שהוא צם ויכול ליטול עלייה במנחה של יום כיפור). [ע' בדברי ערוך לנר יבמות דף קב"א עמוד ב' בענין אם אכלו חצי שיעור.]

"גם-אני". מה חדשה כאן אסתר, שגם היא צריכה להתענות? אבל פשוט, היא לא עברה מאמר מרדכי, כמו שאר העם. והייתי סובר שהיא פטורה מלהתענות. ולכן כתוב "גם-אני", ואולי כאילו ההדגשה על "גם", שחידוש היא.

"אשר לא-כדת". אף שנראה שתבוא שלא כדת, אבל באמת עם תשובה ביאתה שם כדת, ולכן כתוב "לא-כדת" במיעוט הדגשה, שקצת לאו דוקא.

ע' רש"י שהפשטות בזה שעוברת על דת אחשוורוש, אבל עוד שלא-כדת יהודית, שעד עכשיו היתה בגדר אונס, אבל אינו דומה זה לזה, שבאמת כניסתה אחר צווי מרדכי הוא כדת. ורק לפי מה שהיה קודם נחשבת לאונס, עכשיו היא שלא באונס, שהוא "לא-כדת", ומובן שאין הדגשה גמורה על "לא".

פ' י"ז "אשר-צותה עליו אסתר". לא היה ציווי לשמוע לה, אלא הסבירה הטעם ובזה היו מבינים כולם שזה הדרך. ואולי משום זה כתוב במקף, שמעצמם הבינו זה. ואולי יותר, שכתוב "ויעבר מרדכי", מצדה לא היה עליה לצוות רק למרדכי, ורק הבינה למרדכי החשבון על התענית אבל הוא גזר, וגם זה טעם למקף, שלא היה באמת ממש ציוויה, והבן.

בודאי עשו כל דברי הצומות וכו', אבל גם שמעו שלא לעשות פסח ולאכול מצה וכו'. ועוד ע' בחז"ל, שאמרה אם אין ישראל למה מצה אם אין ישראל למה תורה, ואולי זה מרומז "אשר" בלי הדגשה, דבר שנראה כנעלם.

פרק ה' פ' א' "בחצר-בית המלך נכח בית המלך". בלי מקף, ע' לקמן. וע' תרגום על פסוק זה. התבוננה והרגישה שהיא עומדת בחצר של בית מלך מלכי המלכים, ונכח "בית-המלך", וע' כאן בתרגום, שהיתה עומדת נכח בית מלכא בירושלים.

פ' ג' "מה-לך אסתר המלכה ומה-בקשתך". כיון שראה איך מסרה נפשה לבוא חשב שבודאי יש דבר נחוץ, ואולי ביקש ממנה לגלות לאזנו גם דברים שאין נראה מגולים, היינו מה שנכלל עם "מה" לך, ו"מה" בקשתך, דברים שנסתרים על ידי חסרון ההדגשה (הנגינה).

פ' ד' "אם-על-המלך טוב". אולי בקשה אפילו אם רק קצת טוב [וכתוב במיעוט הדגשה], אצל המלך למלאות בקשתה, מכל מקום בקשה שהמלך יהיה טוב. ויש לומר עוד שקאי על הקב"ה, ע' פרק א' פ"ח ע"ש לעיל מה שכתבנו.

"אשר-עשיתי". שכבר עשתה אבל פסוק ח' "אשר אעשה" בלי מקף. וראיתי מנכר אחותי ר' שלמה אפרים נ"י, שהמשתה הראשון היה ביום א' של פסח, ביום טוב, על כן עשתה קודם יום טוב, שאסור לעשות מלאכה ביום טוב בשביל נכרי, אבל בפסוק ח' מדבר על המחור שהיה חול המועד ואז היתה מותרת להכין. ואולי יש להוסיף שבאמת גם סעודה ראשונה נעשתה ביום טוב, אלא רק על ידי משרתיה הגוים, ומובן מה שכתוב "אשר-עשיתי", שבאמת היא לא הבינה בעצמה והבן.

פ' ה' "אשר-עשתה". כמו מה שכתוב בפ' ד' שלא עשתה בעצמה וכתוב עם מיעוט הדגשה, וכדרכו. וע' לקמן פ' י"ב גם שם עם מקף, שקאי על הסעודה הראשונה.

פ' ו' "מה-שאלתך ומה-בקשתך". ע' קיצור אלשיך שאחשוורוש סבר שבודאי לא היתה סכנה, אבל יש בקשה גדולה וכו' ואולי מרמז זה במה ששאל

מה־בקשתך במיעוט הדגשה, שאינו כל כך גדולה, או כאילו אמר לה שלא תדאג, שבודאי בקשתה הוא קטנה שביד המלך למלאות, ועל זה בא מיעוט הדגשה.

פ' ח' "ואם־על־המלך טוב". וכהנ"ל פסוק ד'.

פ' ט' "וכראות המן את מרדכי בשער־המלך". עיין תרגום, שהמן ראה את מרדכי יושב עם תינוקות, "בשער־המלך" מקום סנהדרין.

"ולא־קם ולא־זע". אפילו קצת, כאילו אינו שם ומובן מיעוט הדגשה.

פ' י"א "כל־אשר". המן היה גדול מכל שריו חוץ ממרדכי, וממילא "כל" לאו ודוקא.

"ואת אשר נשאו". בלי מקף, בלי ענוה שחשב שכן בא לו. אבל האחרים, השרים, השפיל אותם כמו לעיל בתחילת המגילה פ"א פסוק ט"ז. [ואדרבה כתוב עם מונח, להדגיש דבר זה].

פ' י"ב "לא־הביאה כי אם־אותי". הוא חשב זה למעלה, אבל להיפך, מצד זה במה שהביאו רק אותו מזה נתן לאחשוורוש חשש עליו, ואולי מטעם זה כתוב במיעוט הדגשה.

הרבה תיבות עם מקף, שהמגילה אומרת לנו שלפי מחשבתו קיבל כל הגדלות אבל המגילה אומרת באמת שכל אלו לחסרון שלפני נפילה יש גבהות, והיינו שכולם היו לצרה לו.

"וגם־למחר". עם מקף, שאצלו לא חשב הרבה מזה וכמו אצל עמלק הבל מקרה, אבל אצל אחשוורוש כאן היה דואג הרבה, למה נקרא שני פעמים, וחשב שוב אולי יש כאן דבר נחוץ שרצתה אסתר ממנו

[מהדורה אחרת] פ' י"ב "לא־הביאה", "עם־המלך", "אל־המשתה", "אשר־עשתה", "עם־אותי", "וגם־למחר", "קרוֹא־לָהּ", "עם־המלך". הרבה פעמים כתוב מקף, והנראה בזה, הפשט ממה שכתוב בפסוק אחר זה: פ' י"ג, "וכל־זה" עם נגינה של זקף גדול, שעשה עיקר מזה, ושוב כתוב עוד, "בכל־עת", ולמה "אשר אני ראה [חסר כתיבן] את־מרדכי", את הטפול לו, שאר היהודים. כל אלו כתוב עם מיעוט הדגשה הלא "איננו שוה לי", והבן.

"וגם־למחר". לא חשב הרבה מזה. והיינו, באמת כל מפלות של עמלק "במחר" ולא הרגיש זה, שזה דרך השטן, למחר, ולא חושב שבדרך שהוא בעצמו הולך, בזה נלכד, ומובן המקף, והבן.

פ' י"ג "וכל־זה". שמרגיש מצד אחד זקף גדול, גדולות, אבל יש בו חסרון אם מרדכי יכול לעמוד כנגדו, "וכל־זה איננו שוה לי", סוף אותיות שמו ית', וקאי על הקב"ה שאינו שוה לו המצב של עכשיו, ומכל מקום עדיין חסר בקידוש השם ית', שהה"א אחרון מקושר אל "וכל", ולמה, שהה"א מראה על תשובה, וכל זמן שעדיין לא נגמרה, השם עדיין חסר. ומה חסר, מה שעמלק החסיר אל"ף מכסא, וה"א ו"ו מן השם. ואולי מרמז ב"זה" = "הוא" (בגימטריא). ומובן על כן למה כתוב עם מקף, לקשר זה עם "וכל" להפרידו מן השם, והבן.

"שער־המלך". כהנ"ל. ע' תרגום שגם נגרע אצל המן שישב שם עם סנהדרין וגם לומד שם עם הבחורים, אבל לא ראה ששם "א' ניצב בעדת קל". וראייה שהמן ראה הוא יושב עם סנהדרין, שאם לא כן למה הזכיר מה שישב בשער המלך, אלא מה ראה שישב עם סנהדרין לדון שם דיני ממונות וכו' (כן ראיתי) [אבל לא ראה "א' ניצב בעדת קל" שאו היה צריך להיות כתוב עם מקף], ודחק לו דבר זה, שכל זמן שהוא יושב ולומד שם לא יהיה לו כח עליו, כנגד תורה אין כח לעמלק לעמוד!

פ' י"ד "יעשו־עץ". יש אומרים שהעץ בא מתיבת נח, ולפי זה באמת לא עשה את העץ, ואולי משום זה נחסר בהדגשה, הנגינה על "יעשו".

"ובא עם־המלך". כמותו ממש, שוה הוא למלך!

פרק ו' פ' ג' "מה־נעשה". אולי נעשה כבר מעט, ושייך לצאת בזה, יש מיעוט ב"נעשה" ש"מה" אינו מרגישים, והבן.

"לא־נעשה". ממש תירוץ על שאלתו, אפילו קצת לא נעשה עמו.

פ' ד' "אשר־הכין". שבפשטות קאי בשביל מרדכי, אבל באמת הכין לעצמו, ונחסר בהדגשה, שגם לא דורשים כמו שכתוב. שוב חשבנו שבאמת הוא לא עשה העץ אלא העץ בא מן התיבה של נח, שמשם לקח העץ של חמישים אמה, ומובן המקף. ובאמת היה גם לכתוב "לו" במקף, אבל כיון שאין ברור למי יהיה העץ, לא שייך לקשור עם "אשר־הכין", והבן.

פ' ו' "מה־לעשות". אפילו בקצת די, ובאמת אם המן היה יודע שקאי על מרדכי לא היה יועץ מה שיעץ, אבל כוונתו לעצמו.

פ' ח' "אשר לבש־בו". ע' תרגום שלבש ביום שעלה למלכות ונראה היותר חשוב, להוציא אם שלא ילבש לבוש מלכות שלא היה מתאים כל כך לכבוד המלך

וזה מה שכתוב "לבש-בו, לבוש היותר חשוב שהיה ראוי לו, למלך, והיינו שמחבר "לבש" עם "בו". והבן.

פ' י' "ועשה-כן". לשון מיד (ע' פ' נשא).

"היושב בשער המלך". ע' תרגום שקאי גם כן על מרדכי שהסדירה לו אסתר סנהדרין בשער המלך, אבל גם כאן בעיני אחשורוש נחסר ראיית "א' בעדת קל", ועל כן אינו כתוב עם מקף, וכן בפסוק הבא פסוק י"ב, וע' לעיל פרק ב' פ' כ"א ופ"ה פסוק י"ג.

פ' י"ג "כל-אשר". אולי לא סיפר להם הכל, איך הוא בעצמו הביא עליו זה, במה שחשב שהמלך רוצה לכבדו, וצ"ע.

"אם מזרע היהודים". בלי מקף, וגם פזר על היהודים, שעכשיו הכירו גדלות היהודים.

"לא-תוכל". אפילו קצת אין אתה יכול לעשות, ולמה, שהוא מזרע היהודים.

פ' י"ד "אשר-עשתה". אולי הרגישה שמצר רוח הקדש שבה עשתה כן וכתוב על כן במיעוט הדגשה (וכאילו היא אמרה כן).

עוד יש לומר שכאן מדבר מה שאמרו סריסי המלך, ואצלם בודאי לא חשבו בהמלכה בעצמה עשתה. [אבל באמת עשתה בעצמה שכיון שעשה כאן ברצון הקב"ה, מצוה יותר משלוחה.

פרק ד' פ' א' "עם-אסתר". ואולי קאי על שניהם, אחשורוש, שרצה לקרב אצלה לשמוע מה שהיה רוצה לשמוע כל ימיו, ועוד על המן, כאילו להראות כאילו הוא מתקרב עם אסתר שיחשוב אחשורוש שהמן רצה להרגו, והוא בעצה עם אסתר, והבן.

פ' ג' "ואם-על המלך טוב". כאן יש מגילות אין מקף בין "על המלך", וכמו לעיל פרק ה' פ' ד' ופ"ח. וע' תרגום שכאן בתחילת הפסוק קאי "המלך" על הקב"ה ואחר כן "המלך" קאי על אחשורוש. וכין שכן ואולי קשה לכתוב כאן "אם-על-המלך" עם מקף, מי יודע מלך בשר ודם מה שממש טוב, ואין קשורים יחד כאילו כל הדיבורים הם יחד בשלימות (המקף מראה על קישור יחד). ולאלו שכתוב עם מקף, גם כן יש לפרש, כיון שאין כל כך ברור למלך בשר ודם מה טוב, כתוב במיעוט הדגשה. [ואולי עוד מרומז על זה מה שכתוב "ואם-על". שספק גדול הוא שיודע מה טוב, וכתוב במיעוט הדגשה] וצ"ע.

[מהדורה אחרת] מוכח כאן ש"המלך" ראשון קאי על המלך מלכי מלכים, וע"ש בתרגום שהוא מפרש "בעיניך המלך" שקאי על הקב"ה ו"מלך" שני שוב על מלכא דארעא, שקאי על אחשורוש. ונראה שכן מוכרח הלא בכל מקום שאסתר מדברת עם אחשורוש, אינה מדברת לו בלשון נוכח, וכמו כאן "אם על המלך טוב", וכאן אמרה "בעיניך" על כרחך שפנתה בזה אל הקב"ה.

פ' ה' "מי הוא זה ואי-זה הוא". ע' באבן עזרא, כיון שברוב כעס דיבר במהירות ביקש "מי הוא זה" וכפל לבקש שנית בלי הדגשה, וכמו מי שחוזר על דבריו עיקר דבריו ראשונים ורק חוזר על דבריו.

פ' ט' "הנה-העץ". מצינו הרבה פעמים מקף עם "הנה", והיינו שאירע דבר שלא חשבנו על זה, ועל כן כתוב עם מקף, ואולי הטעם שהתיבה "הנה" אינה אומרת דבר בענין, שעיקר ההדגשה כאן על "העץ", או להיפך עיקר הוא "הנה" דבר חידוש לאדם וכאילו כתוב הנגינה תחת "הנה" בלבד, וע' שאר מקומות.

"דבר-טוב". וצ"ע הלא עשה טובה, ולא דיבר, אלא צריך לפרש, שדיבר דבר שעל ידו נעשה טובה למלך. ואולי משום זה במקף, להראות שבאמת לא היה דיבור טוב על המלך, אלא בסוף יצא ממנו טובה, וכדרך בעלמא, שאם מפרשים דבר אחר בפסוק כתוב עם מקף, והבן.

פ' י' "אשר-הכין". באמת מן השמים עשו שמתחילה נתן השם ית' בדעתו על זה שבסוף יש לתלותו עליו, וכתוב עם מקף, שרק מבחוץ נראה שהעמידו מדעת עצמו. פרק ח' פ' א' "היהודיים". קרי וכתוב, והיינו עכשיו ניכר חשיבות היהודים. "מה הוא-לה". אולי הראה שממש קרוב לה, מקושר עמה, וכתוב עם מקף. וראה גם בחשיבותו ובצדקתו שקרובים יחד. [ואולי יש לומר עוד, שלא אמרה לו באמת מה הוא לה, שהוא בעלה, ורק אמרה שהיא בת דודו. ולכן כתוב במיעוט הדגשה. [חמ"נ]]

פ' ה' "אם-על-המלך טוב". ע' לעיל, איך פרשנו, שאולי גם קאי על הקב"ה.

פ' ו' "אשר-ימצא". מצד אחד חשבה לבטל הגזירה, אבל מצד אחר היה טובה להם שעוד עשו תשובה עד זמן שנתבטל הגזירה, והיינו שבפנימיות לבה לא היה צער לה זה, ועל כן יש פירוש אחר "אשר" אולי מלשון "אשרי" ומובן המקף.

פ' ז' "אשר שלח-ידו". לא שלח, ורק רצה לשלוח, הלא לא ידע זה עד סוף השנה, באדר, אלא צריך לפרש אשר ביקש, וכתוב עם מקף. (ועוד "אשר" לשון "אשרי" שמזה באו לתשובה וכפרה). ואולי גם לא שייך שישלח אלא כנראה ששלח, והכל שישראל יחזרו בתשובה.

"ביהודיים". קרי וכתוב, שעבשיו הכיר אחשוורוש גדלות ישראל.

פ' ח' "אשר נכתב בשם המלך", באמת לא היה בידיעתו לגמרי, ולא שייך על כן לומר נכתב בשם המלך, וכתוב בזה עם מקף.

פ' ט' "ספרי המלך בעת ההיא" "ככל אשר צוה". אולי בא לרמז, שהם - סופרי המלך לא היו שמחים בזה, ונעשה בעל כרחם, ואולי משום זה יש מיעוט הדגשה כאן, שזה היה הרעת מחשבתם, וצ"ע. שוב נזכרתי שלעיל בפרק ג' פ' י"ב שם "ספרי המלך" בלי מקף, ולפי הנ"ל מובן ששם היה דרך כבוד להיות נמנה כסופרי המלך ויש הדגשה, מה שאין כן כאן.

פ' י"א "ולאבד את כל חיל". ואולי באן כיון שהביט עליהם מרדכי כאילו הם כולם כנגד היהודים כתוב במקף במיעוט הדגשה. (ע' פ' שופטים במלחמת רשות סוס ורכב, ע"ש רש"י כמו סוס אחד, ואולי כמו כן כאן).

"בכל עיר ועיר". אולי להראות שכלל ישראל יהיו באחדות ובזה יעמדו כנגד העמלקים, "עיר ועיר" קשור עם מקף, זה כולם יחדיו.

פ' י"ב "שנים עשר". ואולי עד זמן זה לא הכירו מעלת החודש, ונכתב עם מקף, וצ"ע.

ע' מה שכתבתי לעיל שהמן כתב לאבדם בחודש שנים עשר, וכן באן אצל המדינות, כמו כן, אבל בפרק ט' פ"א "ובשנים עשר חדש" שם בלי מקף, שכשראו ישראל הצלחתם הבינו החשיבות של חדש זה, (שבו נולד משה רבינו) וכתוב בלי מקף שהיה אצלם חודש של ישועה וגאולה. (וכן בכל השנים ע' בגמ' תענית כ"ט ע"א משנכנס אדר מרבין בשמחה ע"ש חדשי גאולה אדר וניסן).

"שנים עשר הוא חדש". אולי יש לומר שכאן מרמז שחודש זה המשך לכל החדשים, ולא נאמר זה עומד לבד, רק בכל החדשים יחד נעשה כל זה, שבשנה זו מיד בניסן עד סופו שעשו תשובה, וזה יצא מפרי עמלם ועל ידי מקף. [וכן נאמר אנו בכל שנה שעם אדר מסיים עבודת השנה כאילו באים עם כל הי"ב חדשים והבן].

פ' י"א "בכל עיר ועיר". אולי היה להם רשות לקבץ מעיר לעיר, אם בעיר אחד לא היה די ללחום, ונמצא כאילו כל עירות עמדו יחד.

פ' י"ב "בכל מדינות המלך". אולי להוציא מזה ארץ ישראל.

פ' י"ג "בכל מדינה" "לכל העמים". ואולי מצד חשיבות ישראל שוב שאר מדינות לא היו חשובים, וכן שאר העמים כנגד עם ישראל.

פ' י"ז "ובכל מדינה" "ובכל עיר ועיר". אולי כמו פ' י"ג.

"דבר המלך". אולי לרמז על הקב"ה ועל כן כיון שמוציאים מפשוטו כתוב במקף.

באמת היה דבר מרדכי או ממילא קאי על הקב"ה שדבר מרדכי הוא דברי המלך מלכי המלכים.

"כי נפל פחד היהודים". ע' בגר"א שרצו להתגייר אבל לא נתקבלו, והיינו שחשש שלא התגיירו לשם שמים. ואולי מרמז על זה פחד היהודים, שאין פחדם שלימה, אולי היו מפחדים מהם שיהרגו, שאמת פחד יהודים כן, כמו פחד יצחק, שקאי על הקב"ה, ומובן שכתוב עם מקף במיעוט הדגשה והבן.

פרק ט' פ' א' "דבר המלך". כמו לעיל.

פ' ב' "בכל מדינות". אולי להורות אחדותם יחד.

"לא עמד". אפילו קצת לא היה שפחדם על כל העמים, שהבינו אי חשיבותם כנגד ישראל. ועוד אולי מרמז אפילו בשעה שכל העמים עמדו יחד להציל עצמם מישראל, והיינו כמו אחדות בין העמים, והיינו המקף בא לומר אלו שהיו מחברים יחד, לא בהם הכח לעמוד בפניהם.

"על כל העמים". על ידי פחדם נפלו בחשיבותם מקודם, ונחסר כאן בנגינות הדגשות והבן.

פ' ג' "וכל שרי" "כי נפל פחד מרדכי". באמת לא היו כן, שעדיין היו אלו שעמדו כנגדם בנוגע לבנין בית המקדש.

פ' ד' "כי גדול מרדכי". כמו פ"ג, "בכל המדינות", "כי האיש מרדכי", כן הוא כנ"ל.

פ' ה' "בכל איביהם". כן נראה כמו פ"ג.

"מכת חרב". ע' בקיצור אלשיך שמפרש רק מכה על ידי חרב ולא הרגום וזה לא כמו שכתוב בתרגום.

פ' ו' "עשרת בני המן". בלי מקף.

עשו כמו יום טוב, וזה כנראה הטעם שעיקר השמחה ביום וללילה מצד שהוא לילה של היום של מחר. ולפי זה לא היה ממש יום שלשה עשר, ושוב יש לומר שמטעם זה כתוב במיעוט הדגשה להראות שחסר חלק מן היום.

פ' כ' "אל-כל-היהודים". מה שלחו להם, שיהיו יחד באחדות, שכלי זה אי אפשר לקיים מצות פורים.

"בכל-מדינות". אולי כאן כמו פרק ד' פ' ג' שלא בלבד ולכל מדינה ומדינה, אלא מדינה כולה, ומראה על זה במקף, שה"כל" מפרש מדינה. ואולי קאי כאן על ארץ ישראל, ששם המדינה של יהודים, והבן.

פ' כ"א "יום-חמשה עשר". ואולי כתוב במקף שרק מקצת היום, שממשיכים סעודת פורים תוך הלילה משום שבזמן מרדכי בכל יום י"ג ואחריו ליל י"ד עשו מלחמה, ועל כן נחו כמו שעשו מלחמה יום שלם עם לילה אחריו.

אולי מרומז שגם אצלנו בערי הפרוזות גם שמחים על כל פנים בתחילת יום ט"ו שממשיכים הסעודה לתוך הלילה (וכן היה בודאי בזמן מרדכי, כיון שרק נחו מתחילת יום י"ד וחלק הלילה שהיה להשלים לכל היום), ואולי משום זה כתוב עם מיעוט הדגשה שנחסר חלק מיום ט"ו, שרק במקצת שמחים שמחת פורים ביום זה.

"בכל-שנה". אולי לרמוז, שפורים נמשך לכל השנה, לא ממש אלא השפעתה לכל השנה, וכתוב על כן עם מקף, שלא היה בכל-השנה כמו פורים עצמו.

פ' כ"ב "אשר-נחו". לא נחו ממש רק מאויביהם ועל כן לא נעשה יום איסור מלאכה, והמקף בא למעט בהדגשה "נחו".

פ' כ"ג "וקבל היהודים את אשר-החלו". ההתחלה היתה אז, ורק נגמר בימות משיח, כשמגיעים שם, שאז יהיה שמחת פורים בשלימות (אחר זמן משיח שלא יבטלו ימי הפורים).

"אשר-כתב". באמת נכתבה ברוח הקודש ומרומז אשר-כתב עם מקף, שהוא באמת לא כתבה.

פ' כ"ד "על-כן על-כל-דבריו". והיינו שהכל מתחלתה ועד סופה מקושר יחד כפי חשבון של השם ית' (ולמפרע רואים איך כל דבר מצא מקומו וקשור עם מקף).

פ' י"ב "בני-המן". עם מקף. פ' י"ג "בני-המן". עם מקף. פ' י"ד "בני-המן". עם מקף. אולי יש חילוק כאן בין בני-המן עם מקף ובני המן בלי מקף, שכל מקום שנאמר בן אז בני עם מקף, יחוסן אחר אביהם, ובלי מקף מצד יחוס עצמם, וכאן דברי המגילה, עצמה פ' י"ד מונה אותם מצד מעשיהם שעשו בעצמם, והיינו כיון שהמגילה מונה שמותם, כזה נקבע לנו שבאים כאן מצד מעשיהם [לא משום שהיו בני המן] וראיה לזה, כיון ששמותיהם נעשה כחלק המגילה, וגם עליהם נאמר שכתבו כמו שירה - מפלתם היה כמו שירה להקב"ה, באבוד רשעים רנה, שוב מראה שהיה רשעים גדולים מאד, שבאבוד אותם, בין משפטם מראה על גורל כח ברע וטומאה, ועל כן מבואר למה כתוב "בני המן" בלי מקף.

אבל בפ' י"ב, שהם דברי אחשוורוש, והוא לא הבין זה ונאמר "בני-המן", וכן בפ' י"ג הם דברי אסתר, או מדבר אחר מיתתם, שרעתם בטלה, ולכן כתוב עם מקף, וכן בפסוק י"ד שוב דברי אחשוורוש, או אחר מיתתם, כתוב עם מקף.

[מהדורא ג'] כיון שנמנה כולם בשמם, ומזה נעשה "שיר" ע' חז"ל, שוב נראה שמצד עצמם ורשעותם נעשה באבוד רשעים רנה, ועיקר מה שנהרגו לא משום שהיו בני המן אלא מצד רשעת עצמם ואין מיחסים בזה על המן, אבל בפסוקים אחרים אחשוורוש וגם אסתר לא ידעו כזה, שרק בשעת כתיבת המגילה נגלה.

פ' י"ג "אם-על-המלך טוב". אולי קאי על הקב"ה גם כן, ומובן המקף, ע' לעיל.

פ' ט"ו "אשר-בשושן". אולי רק אלו שהיו דרים שם נלחמו אבל לא אלו שבאו מחוצה לה, וכתוב עם מקף שמקשר עם שושן, וצ"ע.

פ' י"ז "ביום שלשה-עשר בחודש". עם מקף, אולי לרמוז על יום ולא לילה, שכיון אצל הגוים הלילה הולך אחר היום, ועל כרחק גזירת המן מתחלה היה ביום (ולילה אחריו) גם כן כשעמדו על נפשם היה כן - ואולי גם לילה אחר כן. וע' תהילים פ' כ"ב פ"ג "אקרא יומם וכו' ולילה ולא דומיה" תחילה ביום ושוב בלילה שאחריו, ואולי זה רמזו כאן שהיה רק יום של י"ג, אבל לא לילה, שגם בלילה אחריו אף שהיה מלחמה אבל לא היה ביום י"ג, והבן. וראיתי בספר יוסף לקח על פ' י"א שמתחילה פסקו להרוג מבעוד יום, בשושן, ואולי זה רמז כאן, ומה שהתפלל גם בלילה זה היה בשאר מדינות שלא לפני המלך.

[מהדורא ג'] באמת הזמן שחשב המן להרוג היה לפי חשבון העמים ביום י"ג, מן הבוקר ושוב גם להמשיך תוך הלילה, ולכאורה כן עשו אחר כן היהודים שהרגו ביום ובלילה אחר כן, ועל כן רק נחו ממש ביום י"ד ביום, ואז

פ' כ"ז "בכל-שנה ושנה". ע' לעיל פ' כ"א.

פ' כ"ח "בכל-דור ודור". אולי לרמוז שלא יבטל פורים וכמו שברשב"א מפרש בח"א תש' צ"ג, שגם זה נאמר אצל יום כיפור ומפרש שלעולם ישמרו יום כיפור, אפילו ירדו במדרגתם מכל מקום ישמרו יום כיפור, ואולי כן יהיה בפורים אפילו "בכל" קצת דור, מכל מקום לא יבטל פורים וכתוב על כן "כל" במיעוט הדגשה.

"לא-יסוף". אולי כמו "בכל-דור", אפילו "בכל-דור", קצת-דור, וגם אצלם קיום הפורים יהיה באופן חלוש, אבל לא יסוף לגמרי. ומוכן אפילו יהיה רק קיום קצת, וכתוב על כן במיעוט הדגשה.

פ' כ"ט "את-כל-תקף". ע' מפרשים שקאי על כל מה שאירע מתחילה סעודת אחשורוש עד סוף המגילה, והטעם שהכל היה מסובב מתחילה עד סוף כדי שבסוף יצא לנו הכרת הניסים והישועות ועלייתנו לדרגא אחרת גבוהה, "קיימו וקבלו". ונראה על כן שכתוב כאן במקף, שהכל ענין אחד. [וע' בתורת מונח מגילת אסתר לאלו מגילות שיש להם מונח תחת "את"].

פ' ל' "אל-כל-היהודים". אולי גם כאן להראות שיהיו באחרות קשורים יחד, והיינו מה שכתוב במקף.

תורת מונח מגילת אסתר

פרק ב' פ"ה "בן יאיר". ע' מה שכתבנו באורות המקף למה לא היה כאן מקף בין "בן" ל"יאיר", כדרך של עולם כשכותבים על בן של פלוני כותבים "בן" עם מקף. ודורשים על כן כאן, ש"יאיר" קאי על "בן", לפרש מה טבעו של בן, שהיה מאיר עיני ישראל. ואולי משום זה יש מונח גם להדגיש שבעיקר יש לפרש "בן" לדורשו שהוא בן (מי) שהיה מאיר וכו'.

אבל נראה שיש עוד, שכיון שיצאו לגלות משום שלא הרגישו קשר לאבינו שבשמים, אולי כאן למרדכי היה הרגש זה, מטעם זה, מה שמרגיש שהוא "בן" אצל אביו שבשמים, ועל כן ניצול מגולה מארץ ישראל.

פ' י"ב "שנים עשר חודש". אולי להדגיש שהיה כל חודש של השנים עשר חודש, חשוב לעצמו. וגם את התמרוקים של החודש השנים עשר, היתה גם כן צריכה. וכל חודש היה תמרוקים שונים. ועל כן מדגישים זה ביותר עם מונח. (וכעין זה כתבנו פ' נשא אצל קרבן נשיאים, שיש גם כן מונח, "ביום שנים עשר יום").

פ' י"ד "כי אם חפץ". אולי כיון שצריך מקודם המלך להתבונן בה כתוב במונח. ואולי מדגיש כאן שרק אם המלך חפץ בה, אבל זה לעולם לא היה כן, וכאילו כתוב "לא תבוא עוד אל המלך כי" והמונח גם כאן יש לדרוש שגם לקרוא למעלה. ולמה לא היה כן, מטעם שהמלך לא חשב עוד ממנה. ועוד אולי לרמוז "המלך" קאי על הקב"ה, בהבנה עמוקה צריכים לומר כן. ודו"ק.

פ' ט"ו "כי אם את-אשר". אולי גם כאן, מכיון שלא בקשה דבר, ה"כי אם" נקרא למעלה וכאילו קוראים "לא בקשה דבר כי אם". אין צריך טעם, כיון שלא היה רצונה למצוא חן בעיני אחשורוש, לא בקשה דבר, רק מסרה עצמה ביד הגי.

פרק ד' פ"ב "כי אין לבוא". וצריך לראות למה באמת בא לפני שער המלך, ואולי פשט כי בא "רק" עד לפני שער "המלך" ועד בטפחא, עד כאן. אבל נראה שלא היה כן, הלא המלך אמר להמן שיקח את מרדכי (פרק ו' פ"י) "היושב בשער המלך" משמע שהיה יושב שם [ואולי רמז, לאיזה, שבעלמא ישב בשער המלך ועל כן אין ראייה. אבל בפרק ו' פסוק י"ב כתוב "וישב מרדכי אל שער המלך", משמע שישב שם עם שקו. (וע"ש תרגום)].

ואולי לא קאי רק על שער המלך הקב"ה, שאין לבוא שם בלבוש שק, ומטעם שאצל הקב"ה צריכים להרגיש שהכל לטוב, מה שיעשה. אבל היה מצד אחר להתפלל (כפי מה שמובא שאמר לו אליהו הנביא (ע' תרגום פ"ד פסוק א'). אבל גם הרגיש שתפלתו תהיה נענית עם כלל ישראל יעשו תשובה. הרגיש שם התקרבות אל הקב"ה [שם שער המלך, ומה שעשה כן ללבוש שם שק וכו', ללמד כלל ישראל על המצב, ולהורות ב' הצדדים שכתבנו, והיינו "כי" במונח, להתבוננות על מצבם ושילמדו ממנו ישראל].

פ' ה' "אשר העמיד לפניו". ע' במעם לועז שמביא חז"ל ששלחה להתך אלא שלא בדרך ישר אל למרדכי כדי שהדברים יגיעו למרדכי בלי שיבין המן, ועל כן היתה צריכות התבוננות היטב אם מסוגל לזה.

פרק ה' פ' ה' "אשר אעשה להם". והנה בפסוק ד' כתוב "אשר-עשיתי" עם מקף, לשון עבר וכן בפ' ה' "אשר-עשתה" גם כן עם מקף וכאן "אשר אעשה" בלי מקף. [אבל בפרק ו' פסוק י"ד "אשר-עשתה" עם מקף משום ביון שהבהילו המן לבוא בודאי כבר הוכנה הסעודה והבן. (ועוד עיין מה שכתבתי באורות המקף על פסוק זה)].

ולולי דמסתפינא, בפעם ראשון כתוב הלשון עבר, ואולי הטעם משום שהיה יום טוב, [ועיין בהקדמה לספר קיצור ה' יום טוב, בשולי העמוד] ולא רצתה לבשל או לאפות, או לעשות שום מלאכה לצורך גוי, ואולי אשר עשיתי, שכיון שכבר עשתה, בזה אמרה שלא תהיה מוסיפה שום דבר בשבילם (ע' בקיצור ה' יום טוב סי' ט"ז) ובפעם שני "אשר אעשה" לשון עתיד, ושנוי מטעם הנ"ל, שאז יהיה יום שני של פסח. ואולי מרומז בזה במונח להתבונן איך תעשה הסעודה, אבל יותר נראה, לסעודה שניה היתה מוספת, מעל סעודה ראשונה, שאי לא, למה בקשה עוד הפעם שאחשוורוש יבוא לסעודה, אי לאו שהיתה מעדיפה. וגם כתוב כאן "להם" ובפעם ראשונה "לו", העיקר בשביל המלך [ופעם שניה גם את המן, ובזה נתנה חשיבות להמן, ובזה הטילה קנאת אחשוורוש על המן (מעם לועז)] ובזה יהיה מסכים המלך לבוא עוד הפעם. ואולי זה מרומז ב"אשר" במונח, שנתבונן כאן, מה אירע.

עוד נאמר בגמרא מגילה, שהיו לה הרבה חשבונות במה שעשתה כאן, והרבה התבוננות יש כאן, וכתוב על כן עם מונח.

פ"א "ואת אשר נשאו". כל תיבות אלו בלי מקף, מה שלא אמר כשדיבר על שאר השרים לעיל בפ"א פ' ט"ז שאינו מחשיבם ע' מה שכתבתי בס' אורות המקף. [ע' מעם לועז שמביא שם החילוק בין מרדכי והמן, שמרדכי אחר ששובב שושן בכבוד גדול לא החזיק לעצמו כלום שחזר לשק ואפר, אבל המן כאן אחר שהוזמן לסעודה התגאה הרבה עד שאמר "ואת אשר נשאו". ואולי גם על זה בא המונח להתבונן כאן בזה לראות החילוק בין מרדכי והמן]. והיה די מטעם זה לכתוב "ואת" עם נגינה אחרת, אבל המונח נותן יותר הדגשה, להראות עד כמה המן חשב מעצמו, ולמה כן, לפני שבר גאון (מעם לועז), ולא בלבד אמר "ואת אשר נשאו", בלי מקף, גם עם הדגשה והתבוננות שיבינו כולם גדולתו.

פרק ו' פ' י' "מהר קח וכו' ואת-הסוס". ע' בקיצור אלשיך שאחשוורוש רצה להשפיל בזה את המן, וכאילו כתוב מתחילה להמן "קח" העיקר שאתה תיקח (שרוצה להשפילו). ואולי על כן כתוב עם מונח, לקרוא גם למעלה, וגם רצה שהמן יתבונן למה אמר כן, כדי להשפילו.

פרק ז' פ' ב' "גם ביום השני". וע' מעם לועז, שמתחילה חשב אחשוורוש שביום ראשון באה לבקש שינתן גמול למרדכי שהציל חייו של אחשוורוש, אבל עכשיו כבר נעשה זה, ועל כן שואל עוד מה בקשתך. ואולי בזה מדגיש "גם" כאילו סבר שאין לה מה לבקש עוד, ויתבונן מה במחשבתה. [והיינו שהתבונן על מה באה אסתר ביום השני, כיון שיש לה הכל לא חסרה אצלה שום דבר].

וע' מלבי"ם שכאן אמר מה שאלתך אסתר המלכה, להוסיף להראות לה חיבה יתירה שיעשה לה מה שמבקשת ע"ש. [ואולי עשה זה שחשב שאולי יש דבר בין המן ולה, והראה לה שהרבה יש אהבתו לה גם ביום השני, ולא תחסר].

ואולי בעלמא "גם" בא להוסיף, שרצה לשמוע ממנה דבר שלא ידע ממנו, והוסיף התבוננות בזה, ועל כן אמר בדרך הדגשה, בדרך חיבה, "אסתר המלכה". [וע' בפסוק י"ב פרק ה' "וגם-למחר" עם מקף, שאצלו לא חשב הרבה מזה וכמו אצל עמלק הכל מקרה, אבל אצל אחשוורוש כאן היה דואג הרבה, למה נקרא שני פעמים, וחשב שוב אם יש כאן דבר נחוץ שרצתה אסתר ממנו (וכמו מי שמצפה לשמוע דבר ומדגיש זה כאילו אומר דבר נא וכו').]

פ' ד' "כי אין הצר". ע' רש"י איננו חושש לנוק המלך, ואמרה "כי אין הצר" [במונח] שיתבונן מה נעשה. ע' בחז"ל כמה דברים נכלל כאן ב"כי אין הצר שזה בנוק המלך", ויש הרבה להתבונן.

פ' ה' "מִן הַיּוֹם הַזֶּה וְאִי זֶה הוּא". כתוב כאן ויאמר ב' פעמים וע' במעם לועז, שפעם ראשונה לעצמו ושוב אמר לאסתר. והיינו כמו בעלמא שמשתמשים עם מונח לומר כאילו נאמר ב' פעמים (ע' הקדמה לספר תורת מונח).

ועוד ה' אחשוורוש מתבונן כאן שלא הבין למה שהיא מרמזת כיון שהמן היה מרמה אותו (וע"ש במעם לועז).

פ' ה' "אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ". כיון שראה אחשוורוש דבר זה התבונן היטיב על זה והבין במראה זה שהמן רוצה להרגה וכו'. והפסוק מתחיל עם פזר תלישה גרולה קדמא ואזלא, מונח עם פסיק מונח רביעי, עוד מונח רביעי – ושוב עם מונח הנ"ל, נראה שהכל הלך לאט לאט, ולא על ידי מהירות, להראות, שכאן המלך עשה הכל ביישוב הדעת, ולמה, שלא יאמרו אחר כך שגם כאן עשה דבר בלי לחשוב מה יהיה בסוף, וכמו שנעשה אצל ושת, וזה אולי הסבר בסדר הנגינות שמראים על התבוננות.

פרק ח' פ"ט "שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה". ואולי גם כאן כמו לעיל פרק ז' פ"ח הנגינות מראים בכל הדברים שנעשו לאט לאט, בלי למחר. ואולי משום להראות, שעל הדברים שכתבו היו הרבה התבוננות, שלא יצא ממנו מכשול, ולא יאמרו שגם הם כמו אגרות הראשונות, שלא היה בהם כלום. שראשונות נכתבו במהירות כדי שיצא מחשבת המן [השטן, עמלק] מהר לפועל, וצ"ע.

וע' במעם לועז שכתב רק לראשי המדינות, שהם יהיו מעתיקים לכל דיירי מדינתם, ואולי מרומז זה שמדגיש "שבע ועשרים ומאה" שהיה הציווי לכל אחד מהם.

פרק ט' פ' י"א "בָּא מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים". ע' קיצור אלשיך שמפרש למה בא מספר ההרוגים לפני המלך להראותו מה רבו צורריהם, וע"כ נתן המלך רשות להרוג צורריהם גם למחר, שייראו מהיום והלאה מלעשות רע להיהודים. ע"ש. ונראה לפי זה למה "בא" לפניו כדי שיתבונן המצב שם, והיינו הטעם שמדגיש דבר זה במונח.

פ' י"ט "יּוֹם אַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר". ואולי כאן להראות שיום זה שונה משאר מקומות, שכאן בעיקר קאי על עצם היום (ולא לילה לפניו) שעיקר קריאת המגילה וסעודה ושאר מצות היום הוא ביום – ולמה כשגזר המן שיהיה יום הריגה בי"ג אדר היינו לפי חשבון הגוים הלילה הולך אחר היום, והתחיל בו ביום ממש [בבוקר, ונמשך אל תוך הלילה]. ושוב כשעשו מלחמה כנגד אויביהם היו ביום שסברו להרגם, והוא יום י"ג ביום ולילה אחריו. ושוב כשנחו ביום

י"ד היה ביום (וגם תוך לילה אחריו). ונראה על כך משום זה עיקר מצות פורים ביום (ולילה מצד שהוא ליל של יום י"ד). וכן בתפלתם בתה' פרק כ"ב פ"ג, א' אקרא יומם ולא תענה, ולילה לא דומיה לי, שקאי על תפלתם וצעקתם, ונראה עיקר ביום, שעל היום התפללו תחילה ואחר כך בלילה.

פ' כ"א "יּוֹם אַרְבַּעַה עֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר". ונראה כמו פסוק י"ט, ושוב כתוב את יום חמשה עשר, ויש מקף, ואולי כיון שגם ממשיכים פורים לתוך תחילת ליל ט"ו, (כיון שגם אז עשו שמחה בלילה בין י"ד לט"ו). ועל כך כתוב יום עם מקף, שיש ללמוד שגם חלק של ט"ו נמשכו בשמחה, לא יום שלם אלא מקצת יום היינו הלילה.

פ' כ"ט "לְקִיּוֹם אֶת אֲגֶרֶת הַפְּרִים (חסר כתיב) הַזֹּאת הַשְּׁנִיָּה". ויש גורסים "את" עם מונח ויש עם מקף, והמדייקים כתבו עם מונח, ע' גמ' מגילה דף ז' ע"א שיש שם מחלוקת מה "שנית" ולחד מאן דאמר מלמד שמתחילה קבעה בשושן ולסוף בכל העולם. ולפי זה שיש הדגשה על "את" יכולים לומר כאילו כתוב "את" עם "השנית", ולהתבונן מה הפשט ב"השנית". והיינו דרשת הגמרא שם. וזה אם יש מונח, שיש הדגשה על "את" ואינו טפל לאגרת, ולהתבונן למה שנית (וכפי פשט א' בגמ'). אבל עם מקף נקרא יחד עם "אגרת" וצ"ע.

ועוד יש לומר האריכות ב"ואת" שרמז לנו הדיון אם לכתוב ולהוסיף על הכתובים עד שבסוף הסכימו לעשות כן. ועוד יש חילוק בין אגרות הראשונות לאחרונות, שמתחילה לא כתבו הכל (בספר יוסף לקח, מקדמון). ובסוף כל הדברים, וגם כל המצות כל פרט ופרט. ואולי מרומז "את" מאלף עד תי"ו.

בעזה"י סיימנו א' טבת, נר ז' חנוכה תשע"ה ת"ל.